

I PKN 469/99 - Wyrok Sądu Najwyższego

Opublikowano: OSNP 2001/10/346, LEX nr 39602

Wyrok

Sądu Najwyższego

z dnia 16 grudnia 1999 r.

I PKN 469/99

TEZA aktualna

1. Przeciwwskazanie lekarskie do wykonywania choćby jednego obowiązku należącego do zakresu czynności na zajmowanym stanowisku pracy uzasadnia wypowiedzenie umowy o pracę.
2. Przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach pracownika będącego działaczem związkowym, któremu pracodawca wypowiedział umowę o pracę ze względu na przeciwwskazanie lekarskie do wykonywania niektórych obowiązków na zajmowanym stanowisku pomimo braku zgody zarządu zakładowej organizacji związkowej, pozostaje w sprzeczności ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa do restytucji stosunku pracy.

UZASADNIENIE

Skład orzekający

Przewodniczący: SSN Barbara Wagner (sprawozdawca), Sędziowie SN: Andrzej Kijowski, Jerzy Kwaśniewski.

Sentencja

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 16 grudnia 1999 r. sprawy z powództwa Edwarda Z. przeciwko Izbie Wyrzeźwierni w O. o przywrócenie do pracy, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie z dnia 16 marca 1999 r. [...] oddalił kasację.

Uzasadnienie faktyczne

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie wyrokiem z dnia 16 marca 1999 r. [...] zmienił zaskarżony apelacją przez Izbę Wyrzeźwień w O. wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Olsztynie z dnia 22 października 1998 r. [...] przywracający Edwarda Z. do pracy u strony apelującej w ten sposób, że zasądził na rzecz powoda odszkodowanie, oddalając jego powództwo o przywrócenie do pracy.

Powód był zatrudniony u strony pozwanej od 1980 r. ostatnio - od 1 czerwca 1988 r. - na stanowisku kierownika zmiany. Do zakresu jego czynności należało między innymi udzielanie pomocy i asekuracji podległym pracownikom przy rozbieraniu pensjonariuszy oraz podczas ewentualnych kontaktów z nimi w pomieszczeniach Izby.

Na wniosek Edwarda Z. z dnia 20 kwietnia 1995 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, decyzją od 8 maja 1995 r., przyznał mu rentę inwalidzką III grupy początkowo na dwa lata, a następnie - od 15 maja 1997 r. - na dalsze trzy lata. Częściowa niezdolność powoda do pracy pozostaje w związku z rozpoznanymi u niego: dyskopatią L-4 i L-5 z zespołem bólowym, rozległymi żylakami podudzia, obustronnym niedosłuchem odbiorczym. W wyniku badań okresowych zdolność Edwarda Z. do pracy na zajmowanym stanowisku orzekano do 1997 r. Wojewódzki Zespół Medycyny Przemysłowej w O. zaświadczeniem z dnia 14 listopada 1997 r. orzekł warunkową jego zdolność do pracy na zajmowanym stanowisku. Orzeczeniem Instytutu Medycyny Pracy w Ł. z dnia 27 marca 1998 r. stwierdzono u powoda zmiany zniekształcająco-zwyrodnieniowe kręgosłupa szczególnie w odcinku szyjnym i lędźwiowo-krzyżowym, z zaleceniem nie podnoszenia i przenoszenia ciężarów ponad 20 kg. Według opinii biegłych sądowych - neurologa, laryngologa i lekarza medycyny pracy, powód powinien powstrzymać się także od pracy wymagającej nagłych, nieostrożnych ruchów obciążających kręgosłup.

Edward Z. pełnił w 1998 r. funkcję wiceprzewodniczącego Komisji Zakładowej NSZZ "Solidarność".

Strona pozwana, pomimo braku zgody zakładowej organizacji związkowej na rozwiązanie z powodem stosunku pracy i podtrzymania tej uchwały przez Zarząd Regionu [...] NSZZ "Solidarność", wypowiedziała Edwardowi Z. umowę o pracę w dniu 31 marca 1998 r., wskazując jako przyczynę rozwiązania stosunku pracy przeciwwskazania lekarskie do pracy na zajmowanym stanowisku.

Wypowiadając powodowi umowę o pracę bez zgody zakładowej organizacji związkowej strona pozwana naruszyła art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. Nr 55, poz. 234 ze zm.). Przywrócenie go do pracy pozostawałoby jednak w sprzeczności z art. 8 KP. Wypowiedzenie jest bowiem skutkiem wykonania obowiązków pracodawcy wynikających z art. 207 § 2 pkt 2 i art. 229 § 4 KP. Na pracodawcy ciąży obowiązek odmowy dopuszczenia do pracy pracownika, który nie przedstawi aktualnego orzeczenia lekarskiego stwierdzającego brak przeciwwskazań do pracy na określonym

stanowisku. Pracownik zaś, zgodnie z art. 211 pkt 5 KP, ma obowiązek poddania się badaniom lekarskim okresowym i kontrolnym w celu ustalenia jego zdolności do pracy.

Edward Z. zaskarżył ten wyrok kasacją. Wskazując jako jej podstawy naruszenie prawa materialnego, a to: art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych "przez ustalenie, że żądanie powoda przywrócenia do pracy jest nieuzasadnione z uwagi na jego sprzeczność ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa", art. 45 KP "przez przyjęcie, że wypowiedzenie umowy o pracę powodowi było uzasadnione", art. 207 § 2 KP i art. 229 § 4 KP "przez przyjęcie, że istnieją przeciwskazania lekarskie do zatrudnienia powoda na stanowisku kierownika zmiany", a także przepisów postępowania, a mianowicie art. 231 KPC i art. 233 § 1 KPC "przez błędną interpretację zebranego w sprawie materiału dowodowego i przyjęcie, że powód nie może pracować na stanowisku kierownika zmiany" oraz art. 477¹ KPC "przez nieuwzględnienie szczególnej ochrony działacza związkowego przed rozwiązaniem umowy o pracę", wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie apelacji.

Zdaniem pełnomocnika skarżącego, Sąd "arbitralnie uznał, że powód nie może pracować jako kierownik zmiany". Punkt 15 zakresu czynności nie oznacza obowiązku dźwigania ciężarów przekraczających 20 kg. Wszyscy pracownicy zmiany, niezależnie od płci i zajmowanego stanowiska, mają obowiązek udzielania opiekunom pensjonariuszy pomocy i asekuracji. Niezdolność skarżącego do pracy na zajmowanym stanowisku nie została stwierdzona. Poza tym, strona pozwana zatrudnia inwalidów III grupy.

Uzasadnienie prawne

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja zawiera polemikę z ustaleniami Sądu stanowiącymi faktyczną podstawę rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku, wynikającą z odmiennej oceny materiału dowodowego. Zarzuty procesowe nie zostały uzasadnione. W zakresie zarzutu naruszenia art. 231 KPC skarżący nie określił, jakie domniemanie faktyczne przyjął Sąd i w jaki sposób naruszył treść tego przepisu. Nie wiadomo też, a Sąd Najwyższy nie ma kompetencji do snucia domysłów, na czym miałyby polegać naruszenie art. 233 KPC. Ustalenie, że powód, ze względu na stan zdrowia, nie może wykonywać pracy wymagającej dźwigania ponad 20 kg oraz narażającej na wykonywanie nagłych, nieostrożnych ruchów obciążających kręgosłup, ma podstawę w orzeczeniach lekarskich. Ocena, że są to przeciwskazania do wykonywania obowiązku opisanego w punkcie 15 zakresu czynności, jest trafna. Udzielanie pomocy opiekunom przy rozbieraniu pensjonariuszy Izby Wytrzeźwień i w kontaktach z nimi nie jest istotnie tym samym czym dźwiganie ciężarów przekraczających 20 kg. Na ogół jednak osoby znajdujące się w izbie wytrzeźwień są w wieku, w którym waga ciała przekracza 20 kg, co, przy uwzględnieniu częściowej ich "bezwładności", stwarza konieczność zmagania się z ciężarami ponad dwudziestokilogramowymi. Niekontrolowane i nieprzewidywalne

zachowania odurzonych (a najczęściej upojonych) alkoholem pensjonariuszy oraz konieczność natychmiastowej na nie reakcji personelu wymuszają, a na pewno mogą wymuszać, ruchy nagłe i nieostrożne obciążające kręgosłup opiekuna lub osoby udzielającej opiekunowi pomocy.

Sąd drugiej instancji trafnie ocenił, że dopuszczenie powoda do pracy w ustalonych okolicznościach stanowiłoby naruszenie wynikającego z art. 207 § 2 pkt 2 KP, a także z art. 94 pkt 4 KP, podstawowego obowiązku pracodawcy - zapewnienia pracownikom bezpiecznych warunków pracy. Wszelkie konsekwencje potencjalnego, ale prawdopodobnego uszczerbku na zdrowiu poniesionego przez powoda przy wykonaniu obowiązku pracowniczego opisanego w punkcie 15 zakresu czynności, obciążałyby w całości stroną pozwaną. Zasadność wypowiedzenia umowy o pracę w powstałej sytuacji nie może być skutecznie zakwestionowana.

Pomimo merytorycznej zasadności wypowiedzenia zakładowa organizacja związkowa nie wyraziła zgody na rozwiązanie z powodem stosunku pracy. Ponieważ odmowa udzielenia zgody na wypowiedzenie jako czynność autonomiczna związku zawodowego (statutowego jego organu) nie podlega kontroli Sądu, skutki jej braku zostały, de facto i de iure, przerwane na zachowania działacza związkowego. Dokonany przez niego wybór roszczenia restytucyjnego podlega ocenie w kontekście klauzul generalnych z art. 8 KP.

Możliwość orzeczenia przez Sąd odszkodowania w miejsce wybranego przez pracownika roszczenia o przywrócenie do pracy stanowi wyjątek od zasady wyrażonej w § 1 art. 45 KP. Dalszy wyjątek od powyższych reguł przewiduje § 3 art. 45 KP, ograniczając kompetencję sądu przewidzianą w art. 45 § 2 KP przez wyłączenie stosowania tego przepisu do przypadków, gdy trwałość stosunku pracy pracownika chroniona jest w sposób szczególny. Niezastosowanie art. 45 § 3 KP wymaga więc istotnych racji i mocnych argumentów; starannego wyważenia interesów podmiotów stosunku pracy, a czasem konfliktowych obiektywnie interesów samego tylko pracownika. Bezpieczeństwo pracownika i ochrona jego zdrowia, a nawet życia, są tego rodzaju dobrem, któremu w hierarchii dóbr prawnie chronionych należy przyznać pierwszeństwo przed ochroną miejsca pracy.

Podzielić należy przeto ocenę Sądu drugiej instancji, że ze względu na niemożność wykonywania przez Edwarda Z. wszystkich obowiązków związanych z zatrudnieniem na stanowisku kierownika zmiany w pozwanej Izbie Wyrzeźwiń, jego żądanie przywrócenia do pracy na tym stanowisku jest przeciwne społeczno-gospodarcemu przeznaczeniu wynikającego z art. 45 § 1 i 3 KP prawa wyboru roszczenia. Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy, stosownie do art. 393¹² KPC, orzekł jak w sentencji.